

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วัชรภรณ์ จันทนกุล

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: chomchob49@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับบทบาทและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 24,156 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรTaro Yamané และความคลาดเคลื่อน 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบและมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ (F) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านปรากฏผลดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ด้านจิตใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจสงบสุขแก่ผู้สูงอายุและส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานแก่ผู้สูงอายุ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมผลักดันให้เกิดการจัดตั้งชมรม สมาคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ และด้านสภาพแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตรวจสอบความสะอาดปลอดภัยของน้ำประปาที่แจกจ่ายออกมาสู่ชุมชน ควรจัดให้มีคณะกรรมการดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน และควรจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดของชุมชน หมู่บ้านเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้ออำนวยต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Roles of Local Administrative Organization on the Quality of Life Development for Elderly People in Muang District, Ubonratchathani Province

Watcharaporn Jantanukul

Department of Political Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ubon Ratchathani Rajabhat University

e-mail: chomchob49@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this current study were 1) to study the roles and 2) to find out the suggestions of the elderly people throughout the roles of local administrative organization on the quality of life development for elderly people in the area of Muang district, Ubonrachathani province. The samples in this study consisted of the elderly people who live in the area in charge of local administrative organizations of Muang district, Ubonrachathani province. The population were 24,156, and samples were 400 who were from a city municipality, The sample size was computed by the Taro Yamané formula, and the standard deviation of sample was 0.05. The data were collected via the multiple choices – 5 scales questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, means, and standard deviation. The research results were found as follows; 1) The roles of level local administrative organization on the quality of life development for elderly people in the area of Muang district, Ubonrachathani aspects found that the overall level of role on the quality of life development for elderly people is at average level. To consider by each aspect found that the environment aspect is at the top, health aspect is at the second, mental aspect is at the third and the social relationship, respectively. 2) The suggestions of the elderly people throughout the roles of local administrative organization on the quality of life development for elderly people in the area of Muang district, Ubonrachathani province show that; Firstly, in the health aspect, the local administrative

organizations should promote the religious practice among the elderly to make a peaceful mind, and promote careers for them too. Secondly, in the mental aspect, the local administrative organizations should promote the religious practice and related activities to help elderly freshen their mind and promote the careers for them. Thirdly, in aspect of social relationship, the local administrative organizations should push up the elderly club and bring to practice. Furthermore, they should support the elderly to have their action in planning and running the club themselves. Finally, in the environment aspect, the Local governments should monitor the cleanliness of the water distributed to the community. Should provide the committee on the safety of the village, and should provide activities to keep the community clean, the village has a good environment and favorable for the life of the elderly.

Keywords : Roles of Local Administrative Organization, Quality of Life, Elderly People

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นที่เรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ข้อมูลตัวเลขของจำนวนผู้สูงอายุ ที่มีการสำรวจจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว พบว่า จำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น รวมทั้งอายุเฉลี่ยของคนไทยก็มากขึ้นด้วย ในขณะที่จำนวนเด็กเกิดมีน้อยลง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการประมาณการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรไทยไว้ว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มจากร้อยละ 7.2 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 15.3 ในปี พ.ศ. 2563 เช่นเดียวกับข้อมูลจากทะเบียนราษฎร พบว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุประมาณ 6.2 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 62 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ขณะที่ข้อมูลจากการประมาณการประชากร โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณว่า ณ กลางปี 2547 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุ 6.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในอนาคตประมาณ พ.ศ. 2568 ทั้งจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของไทยจะเพิ่มขึ้นเท่าตัว คือจากจำนวนประมาณ 6.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 14 ล้านคน สัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มเท่าตัวเช่นกัน จากประมาณร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 20.0 ข้อมูลนี้แสดงถึงอัตราการเร็วของการสูงอายุของประชากร ไทยที่เร็วที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง (The Board of Grievances and Coordination, 2002)

นับตั้งแต่ปี 2548 สถิติผู้สูงอายุมีประมาณร้อยละ 10.5 และ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราการเกิดของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง และจากการคาดประมาณประชากรโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าจำนวนและสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือประชากรวัยสูงอายุในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรวัยสูงอายุประมาณ 7.3 ล้านคน หรือร้อยละ 11.0 ของประชากรทั้งหมด โดยปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 17.7 ล้านคน หรือร้อยละ 20.0 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, 2008) สถาบันวิจัยประชากรและสังคมของมหาวิทยาลัยมหิดล (Institute for Population and Social Research, Mahidol University. 2014) ได้สำรวจข้อมูลของประชากรสูงอายุในประเทศไทยมีจำนวน 16,406,001 คน จากจำนวนประชากร 64,806,509 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2547 มีสัดส่วนประชากรสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ 5 (The Office for National Statistics, 2011)

จากแนวโน้มของผู้สูงอายุที่กำลังเพิ่มสูงขึ้นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าไปดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น อีกทั้งผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นคนในท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งทำให้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง ซึ่งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามมาตรา 16 โดยให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยการส่งเสริมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสตามมาตรา 16 (10) นั้น จะเห็นได้ว่าภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดภารกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทราบถึงระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคตที่จะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจข้อมูลของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยศึกษาขอบเขตดังต่อไปนี้

1.1 ระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม

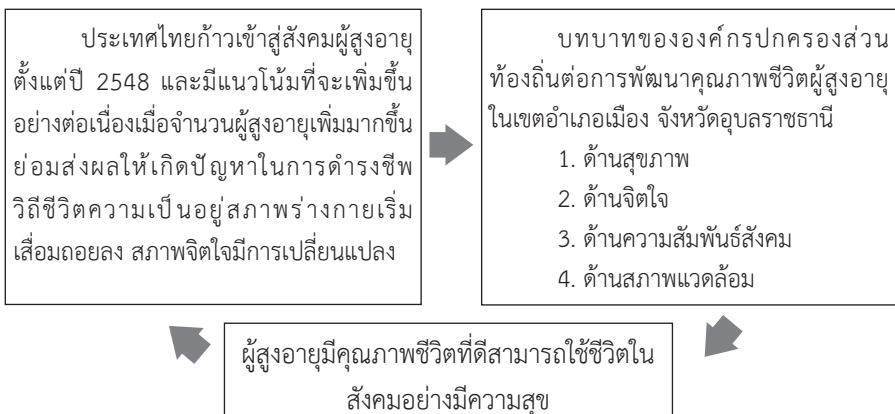
1.2 ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อยู่ในการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีทั้งหมด 1 เทศบาลนคร 1 เทศบาลเมือง 3 เทศบาลตำบล และ 11 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เทศบาลนครอุบล เทศบาลเมืองแจระแม เทศบาลตำบลขามใหญ่ เทศบาลตำบลปทุม เทศบาลตำบลอุบล อบต.กระโสม อบต.กุดลาด อบต.ขี้เหล็ก อบต.หนองซอน อบต.หนองบ่อ อบต.หัวเรือ อบต.ปะอาว และ อบต.ไร่โน้ย จำนวน 24,156 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อยู่ในการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด 1 เทศบาลนคร 1 เทศบาลเมือง 3 เทศบาลตำบล และ 11 องค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เทศบาลนครอุบล เทศบาลเมืองแจระแม เทศบาลตำบลขามใหญ่ เทศบาลตำบลปทุม เทศบาลตำบลอุบล อบต.กระโสม อบต.กุดลาด อบต.ขี้เหล็ก อบต.หนองซอน อบต.หนองบ่อ อบต.หัวเรือ อบต.ปะอาว และ อบต.ไร่โน้ย จำนวน 24,156 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน กำหนดโดย Taro Yamané (1973)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาและเก็บข้อมูลจากนักศึกษาในระหว่างเดือนมกราคม – สิงหาคม 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย



แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินการ

งานวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่งเริ่มจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomena) (Kenaphoom, Sanya, 2014A : 49-51) เป็นการเบื้องต้น จากนั้นทำการกรอบด้านเนื้อหาสาระด้วยวิธีการที่หลากหลายได้แก่ วิธีการคิดเชิงเหตุผล (Kenaphoom, Sanya, 2014B : 1-19) การศึกษานำร่อง (Pilot study) ในบริบทพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการพัฒนารอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก (Kenaphoom, Sanya, 2015) การสัมภาษณ์เชิงลึกการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยวิธีการจัดการความรู้ (KM) (Kenaphoom, Sanya, 2014C : 13-32) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวของเนื้อหาสาระ (Kenaphoom, Sanya, 2014D) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสาระโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (Kenaphoom, Sanya, 2013 : 169-185) จากการดำเนินการดังกล่าวผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ซึ่งการสร้างแบบสอบถามนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) (2) วิเคราะห์บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ (3) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.51$) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.73$) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดูแลเส้นทางการคมนาคมเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.75$) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดให้มีถึงขยะหน้าบ้านในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยอันนำไปสู่การเกิดโรคต่อผู้สูงอายุได้ง่าย ($\bar{X}=3.21$) ตามลำดับด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.65$) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณสุขให้ออกบริการตรวจสุขภาพแก่ผู้สูงอายุตามบ้านเรือนต่าง ๆ ($\bar{X}=3.39$) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตัวเองเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}=3.23$) ตามลำดับ ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.35$) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง ($\bar{X}=3.37$) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนให้ชุมชนเห็นความสำคัญแก่ผู้สูงอายุโดยมีการจัดกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุต้นแบบ เชิดชูเกียรติผู้สูงอายุ ($\bar{X}=2.43$) ตาม

ลำดับ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) และเมื่อพิจารณา รายชื่อเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ สมาคม ชมรมผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 2.96$) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท ในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมพบปะกันในชุมชน เช่น กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวัน สงกรานต์ กิจกรรมการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 2.62$) ตามลำดับ

2. การศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้สูงอายุ มีข้อเสนอแนะต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ดังนี้ ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุเสนอแนะให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มี เจ้าหน้าที่ออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ควรจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคแจกให้แก่ ผู้สูงอายุ ควรมีการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ติดตามปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการตรวจสอบ กรรมวิธีในการประกอบอาหารของแต่ละครัวเรือนว่า ได้มาตรฐานหรือไม่ ด้านจิตใจองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้เกิดผู้นำด้านอาชีพภายในกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจัดให้มี กิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม หรือกิจกรรมทำบุญตักบาตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้สูงอายุ จิตใจสงบสุข ควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีกิจกรรม รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมยกย่องผู้สูงอายุดีเด่นในแต่ละชุมชน ตำบลอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัด ให้มีการพบปะกันระหว่างผู้สูงอายุแต่ละท้องที่เพื่อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน ควรจัด กิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุ ควรจัดตั้งชมรม สมาคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ และด้านสภาพแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีมาตรการจัดหาถังขยะไว้ทุกครัวเรือน ควรส่งเสริมให้ประชาชน แต่ละครัวเรือนจัดบ้านพักที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม สะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก ควรมีการตรวจสอบความสะอาดปลอดภัยของน้ำประปาที่แจกจ่ายออกมาสู่ชุมชน ควรจัด ให้มีคณะกรรมการดูแลเกี่ยวกับ ความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน และควรจัดให้มีกิจกรรม อนุรักษ์การรักษาความสะอาดของชุมชน หมู่บ้านเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้ออำนวย ต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามมาตรา 16 โดยให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ไว้หลายประเด็นซึ่งแต่ละประเด็นก็มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นบทบาทหน้าที่ หรือภารกิจหลักอันดับแรกที่ต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับประชาชนส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก่อนเป็นลำดับแรก เช่น การสร้างถนนหนทางเพื่อให้ง่ายต่อการคมนาคมสัญจรไปมาของประชาชน การบำรุงรักษา จัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้เพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตรให้แก่ประชาชน อีกทั้งการจัดหาติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างให้เพียงพอแก่ชุมชนเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตของประชาชนทุกคน

ด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะการจัดตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้นมีระยะเวลาในการออกมาบริการน้อยเกินไป กอปรกับผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถเดินทางมารับบริการตรวจสุขภาพเองได้ต้องรอให้บุตรหลานพามาตรวจทำให้ผู้สูงอายุได้รับบริการไม่ทั่วถึงหรือพลาดโอกาสในการตรวจสุขภาพประจำปีในครั้งนั้น รวมทั้งการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุมีไม่ทั่วถึงบางตำบลมีการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแต่บางตำบลไม่มี ซึ่งสอดคล้องกับ Phittayarunsarit, Siriwan, Tosanguan, Jirabun, Sumalee, Hathaichanok. (2010) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาพและข้อเสนอเชิงนโยบายของการกระจายอำนาจด้านการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสร้างเสริมสุขภาพในประเทศไทย มีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ในบางจังหวัด บางตำบลเท่านั้น

ด้านจิตใจและด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นที่จะพัฒนาในส่วนที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันก่อน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น แต่บางโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุก็มีจัดขึ้นตามแต่สถานการณ์ เช่น เทศกาลสงกรานต์ หรือวันผู้สูงอายุแห่งชาติก็ได้จัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ วลัยพร เอกนัยน์, เอก ศรีเชลียง และ ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร ได้ศึกษา บทบาทของเทศบาลตำบลบางยี่รงค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอบางคนที่ จังหวัด สมุทรสงคราม พบว่า บทบาทของเทศบาลตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยผู้สูงอายุมีความคิดเห็น ต่อบทบาทของเทศบาลในด้านสาธารณสุขสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ด้านสันติภาพ และด้านเศรษฐกิจ

ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนา ในด้านนี้เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนไม่จำเป็นจะต้องเป็นการปรับปรุงถนนทาง ให้มีการเดินทางไปมาสะดวก น้ำประปา ไฟฟ้า การสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ให้เพียงพอ ซึ่งถือว่า มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทุกคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงค่อนข้างที่จะดำเนินการ พัฒนามากกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับ Padtamasirirat, Direk (2010) ที่กล่าวถึง การกำกับ ดูแลสภาพสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่า บทบาทการทำงานของท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่เกี่ยวกับงานโครงสร้างพื้นฐาน (ถนนหนทาง คูคลอง) และการให้บริการประชาชน ที่เรียกว่า ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน บทบาทอื่น ๆ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านส่งเสริม เศรษฐกิจ และด้านทำนุศิลปวัฒนธรรม ยังอยู่ใน “แนวหลัง”

2. ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีบทบาท ในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อมมากขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดูแล ตัวเองได้และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์สำหรับบทบาทองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ดังต่อไปนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มากขึ้นในทุก ๆ ด้านทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านอื่น ๆ โดยจัดบริการสาธารณะ Public Service ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้

สูงอายุแต่ละด้านอย่างทั่วถึงและขยายรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับงานผู้สูงอายุ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีมาตรการเพิ่มความเข้มงวดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างจริงจัง โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานผู้สูงอายุที่มาจากผู้นำหมู่บ้าน หรือตัวแทนผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบของตำบลนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอ

References

- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2014). *The Aging of Thailand Population BE 2014*. Bangkok : Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. (2008). *Thailand moved into the aging society; Birth rate - reduced reproductive age*. http://www.cps.chula.ac.th/html_th/pop_base/trend_049.html
- Kenaphoom, Sanya. (2013). The Creating of the Survey Research Conceptual Framework on Public Administration. *ValayaAlongkorn Review*, 3(2), 169-185.
- _____. (2014A). Research Philosophy: Quantity Quality. *Journal of Political Science and Law, RajabhatKalasin University*, 3(2), 49-51.
- _____. (2014B). Establish the Research Conceptual Framework in Public Administration by the Rational Conceptual thinking. *Phetchabun Rajabhat Journal*, 16(1), 1-19.
- _____. (2014C). A Creation of a Research Conceptual Framework for Public Administration by Knowledge Management Methodology. *Journal of Humanities and Social Sciences, UbonRatchathani University*, 5(2), 13-32.
- _____. (2014D). The creating of Quantitative Research Conceptual Framework of Public Administration by Literature Review. *Udonthani Rajabhat*

University Journal of Humanities and Social Science, 3(1), pp-pp.

Kenaphoom, Sanya. (2015). The research Conceptual Framework Establishment by the Grounded Theory. *VRU Research and Development Journal*, 10(3), pp-pp.

Padtamasirirat, Direk. (2008). *Research Report of Development of Local Government Effective by Indicators of Performance Management*. Bangkok: Ministry of the Interior

Phittayarunsarit, Siriwan, Tosanguan, Jirabun, Sumalee, Hathaichanok. (2010). *Local Government's Role in Health Promotion and Policy Recommendations on Decentralization of Health Promotion*. Bangkok: Health Systems Research Institute.

The Board of Grievances and Coordination. (2002). *National Seniors Plans No. 2 (2002-2021)*. Bangkok: Teachers Council Printing.

The Office for National Statistics. (2011). *Population and Housing Statistics Report*. Retrieved 21 March 2016, from <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>

Yamané, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row.